

Subjekt: Česká televize
Program: ČT1 a ČT24
Druh vysílání: televizní vysílání šířené prostřednictvím pozemních vysílačů, DVB-T
Věc: analýza částí programu ze dne 31. května, 1. - 2. června 2010 v různých časech

Základní informace o záznamu:

Obsah vysílání programů ČT1 a ČT24 byl analyzován v daném časovém úseku v souvislosti s informováním veřejnoprávní televize o snaze prolomit blokádu pásma Gazy konvojem s humanitární pomocí a následném zásahu ze strany izraelské armády. Analyzovány byly reportáže hlavních zpravodajských relací ze dnů 31. května, 1. a 2. června 2010 a to v časech 12:00 a 19:00 hodin. K analýze Rada přistoupila v reakci na mnohé stížnosti ze strany diváků, které byly Radě doručeny. Obsah byl hodnocen komplexně z hlediska zákona č. 231/2001 Sb. K analýze byl užit interní záznam.

ANALÝZA:

Popis jednotlivých reportáží:

31. května 2010

Zprávy 12:00 (délka reportáže 6:23 min.): Moderátorka ze studia uvádí reportáž k situaci v oblasti pásma Gazy slovy: „Nejméně deset, ale podle některých zdrojů až dvacet lidí zahynulo při zásahu izraelské armády proti mezinárodní flotile aktivistů, kteří chtěli Palestincům do pásma Gazy dopravit po moři humanitární pomoc.“ Dále informuje diváky o tom, že na palubách šesti lodí je více než 600 aktivistů, politiků a novinářů, mezi nimiž je i zpravodaj České televize Petr Zavadil a další dva Češi. Lodě jsou na cestě do izraelského přístavu Ašdod, kde „všechny čeká zatčení, internace a vyhoštění“. Následuje samotná reportáž – redaktorka shrnuje situaci: „Půl páté ráno, mezinárodní vody, 64 km od pásma Gazy, na palubě vlajkové lodě propalestinského konvoje začíná drama, jaké asi nikdo nečekal. Z vrtulníku se spouští izraelská komanda, cílem je nepustit šest lodí do izraelských výsostných vod.“ Následuje dramatické vyličení událostí na palubě lodí, přičemž je řečeno, že se na lodi střídalo a jsou tam zranění s dovětkem: „Co se přesně odehrálo a co bylo podnětem ke krveprolití, tam proti sobě stojí slovo jedné i druhé strany.“ Slova redaktorky jsou obrazově doprovázena ukázkami ze zásahu na jedné z lodí. V další části reportáže hovoří Mark Regev, mluvčí izraelské vlády, který vysvětluje, že skupina aktivistů se rozhodla pro konfrontaci a proto musela být izraelskou armádou zadržena (neuposlechnutí výzev pro odklon konvoje). Po spuštění vojáků na palubu, ti byli napadeni „ostrou municí, noži a holemi“. Po vyjádření izraelské strany je do příspěvku zařazeno vyjádření Greta Berlinové z hnutí Free Gaza Movement, která říká: „Spustit se z vrtulníku s namířenými zbraněmi v půl páté ráno a začít střílet do spících civilistů, kteří vezou zásoby do Gazy, tomu říkám masakr neozbrojených spících civilistů čtvrtou největší armádou na světě.“ V závěru reportáže je uvedeno stanovisko EU, dle kterého Evropská unie žádá prošetření celého zásahu, a stanovisko Izraele, podle kterého organizátorům konvoje několikrát navrholo vyložení nákladu v Ašdodu s tím, že pomoc Palestincům dopraví pozemní cestou i s dohledem aktivistů. Na to reaguje Greta Berlinová (FGM) tím, že Izrael Palestincům některé komodity odpírá (např. stavební materiál) a intenci izraelské strany, že by Palestincům humanitární pomoc dopravil, označuje doslova za lež. V samotném závěru je krátce nastíněna činnost organizace Free Gaza, která podporuje Palestince od té doby, co Izrael s Egyptem na pásmo uvalil blokádu poté, co se k moci dostal Hamás. Vloni loď s pomocí Izraele zabavil, proto se hnutí rozhodlo, dle slov redaktorky, pro masovou mezinárodní akci. „Izrael trvá na tom, že v Gaze humanitární krize není a že Palestincům týdně posílá 15 tisíc tun zásob. OSN ale skutečné potřeby půl druhého milionu Palestinců odhaduje na čtyřnásobek.“ Příspěvek je uveden pod titulkem: Izrael zastavil flotilu s pomocí pro Gazu – až 20 mrtvých, desítky zraněných.

Po reportáži se ze studia opět přihlásí moderátorka Jitka Sluková s avízem, že na telefonu již čeká velvyslanec ČR v Izraeli Tomáš Pojar. Ten je moderátorkou dotázán, jaké jsou nejnovější informace a jak izraelská strana zásah na moři vysvětluje. Podle Tomáše Pojara Izrael několik dní dopředu upozorňoval organizátory akce, že konvoj nebude vpuštěn do pásma Gazy, že veškerý náklad přijmou v přístavu v Ašdodu a bude dopraven do Gazy po souši. Dále informuje, že v dané chvíli není známo, jaké národnosti jsou mrtví a zranění aktivisté, ani kolik zraněných bylo převezeno do nemocnic. Dle velvyslance byli na palubě pravděpodobně čtyři občané ČR, s kterými se zatím nepodařilo navázat

spojení. Ovšem je známo, že se incident odehrál pouze na jedné ze šesti lodí. Také dodává, že Izrael tvrdí, že se na hlavní lodi, kde došlo k zásahu, střetli s ozbrojeným odporem včetně střelných zbraní a že mají několik zraněných vojáků. O vyjádření byl taktéž požádán velvyslanec ČR v Turecku Václav Hubinger. Moderátorka opět ze studia oznamuje, že Turecko, které bylo do teď spojencem Izraele na Blízkém východě, reagovalo ostrým odsouzením zásahu. Velvyslanec je dotázán na oficiální reakci Turecka a na podobu demonstrací proti izraelskému zásahu. Václav Hubinger popíše po telefonu průběh demonstrací a zmíní oficiální vyjádření Malt, které bylo poměrně tvrdé. Oficiální vyjádření Turecka zatím velvyslanectví neobdrželo, jelikož izraelský velvyslanec byl hned ráno povolán na ministerstvo zahraničí a nebylo možné se s ním spojit.

Události 19:00 (délka 6:17 min.):

Bohumil Klepetko uvádí příspěvek ze studia: „Izraelská námořní pěchota ve Středozemním moři zaútočila na konvoj 6 lodí, kterými mezinárodní aktivisté vezli humanitární pomoc do blokováného palestinského pásma Gazy. Zásah izraelského armádního komanda svou razancí předčil očekávání. O život při něm podle dostupných informací přišlo minimálně 9 lidí. Na Izrael už se kvůli tomu valí kritika z celého světa. Hájí se tím, že jeho vojáci jen reagovali na střelbu aktivistů. Konvoj doprovázeli i novináři, mezi nimi 4 Češi, včetně reportéra České televize Petra Zavadila a kameramana Jana Línka. Jsou v pořádku, izraelské úřady připravují jejich deportaci.“ Následuje samotná reportáž Martina Jonáše. V úvodu divákům sdělí, že v půl páté ráno se kolem šesti lodí mezinárodního konvoje „začínají rojit izraelská vojenská plavidla“. Poté je vloženo vyjádření jednoho z aktivistů (záběr ze záznamu pořízeného na lodi): „Blíží se k nám tři izraelské fregaty, očekáváme útok a jsme připraveni se bránit. Samozřejmě bez použití násilí.“ Následují další záběry z lodi, kde k incidentu došlo. Na nočních záběrech je stěžejí rozeznat, co přesně se na lodi děje. Doprovodné slovo redaktora popisuje: „Jenže o pár chvil později už na palubě vlajkové lodi konvoje umírají lidé. Na těchto záběrech se na turecké plavidlo se 6 stovkami aktivistů spouštějí z vrtulníku izraelské vojáky. Čeká je tvrdé přijetí. Vzápětí padají první výstřely, podpalubí se mění v polní lazaret, umírá 9 lidí, desítky dalších jsou zraněny.“ Po dramatickém vylíčení situace je vloženo vyjádření Greta Berlinové z hnutí Free Gaza, která označí napadení vlajkové lodi konvoje za masakr. Martin Jonáš kontruje tím, že „Izraelci ale vyprávějí jiný příběh a dokládají to těmito záběry z termokamer. Po vstupu na loď je měli aktivisté napadnout kovovými tyčemi, noži a údajně i ostrou palbou. 7 vojáků bylo zraněno. Na palubě plavidel konvoje, který sám sebe deklaroval jako humanitární, byli podle Jeruzaléma lidé z Hamásu a z Al-Kajdy.“ Během popisu izraelské verze je odvysílán záznam z termokar izraelské armády včetně grafiky usnadňující divákovi orientaci v dění na lodi. Je dán prostor i oficiálnímu vyjádření izraelské vlády, kdy v krátkém střihu zazní z úst mluvčího Marka Regeva, že Izrael nabídl aktivistům dopravit náklad do Gazy po souši, ale ti návrh nepřijali, jelikož se chtěli mediálně zviditelnit a proto zvolili cestu násilí. Dle slov tiskového mluvčího izraelské vlády se pokusili izraelské vojáky zabít. Po vstupu (telefonickém) Tomáše Pojara, velvyslance ČR v Izraeli a ujištění, že všichni Češi, působící v rámci konvoje, jsou v pořádku a měli by být deportováni, je prezentován sestřih reakcí z mezinárodní diplomatické scény, kterou reportér Martin Jonáš označuje za „diplomatické tornádo“. Generální tajemník OSN Pan Ku-Mun deklaruje: „Jsem šokován zabíjením lidí, kteří vezli zásoby do Gazy. Akce musí být důkladně vyšetřena.“ Francouzský ministr zahraničí zdůrazňuje, že k incidentu došlo v mezinárodních vodách a proto je nutno zásah odsoudit. V závěru reportáže Martin Jonáš zopakuje tvrzení Izraele, dle kterého musel konvoj zastavit, a doplňuje, že Izrael blokuje pásmo Gazy již tři roky od okamžiku, kdy území ovládlo hnutí Hamás, které je jak USA, tak EU vnímáno jako teroristické. Tradiční izraelský spojenc, USA, se však tentokrát proti Izraeli obrátil. Závěrečná slova redaktora jsou doprovázena záběry na zraněné aktivisty a vojáky izraelské armády.

Slovo přebírá ze studia Bohumil Klepetko, který se ptá na aktuální situaci v místě zpravodaje ČRo Břetislava Turečka (telemost - Jeruzalém). Podle Břetislava Turečka je mrtvých možná až 25, pravděpodobně všechno jsou to občané Turecka, i mezi zraněnými převažují Turci. Aktivisté, kteří nebyli zraněni, by měli být uvězněni, popř. vsazeni do táborů a poté deportováni do svých domovských států. V samotném Izraeli jsou rozporuplné reakce, objevily se protivládní demonstrace, kterých jsou po celé zemi údajně desítky. Nicméně bylo i pár demonstrací, které podporují zásah armády a vládní postoj.

Další příspěvek k tématu uvede moderátorka Iveta Toušlová: „Zásah Izraelského komanda vzbudil vlnu odporu po celém světě. Velmi tvrdě reagují muslimské země, a to i ty, se kterými už Tel Aviv dokázal jednat. Akce v mezinárodních vodách tak může jeho diplomatické úsilí vrátit o mnoho let

zpátky.“ Následuje reportáž Adama Kautského. V úvodu redaktor označuje noc, kdy došlo k zásahu proti konvoji s humanitární pomocí do Gazy, za noc, která může překreslit politickou mapu na Blízkém východě. V Istanbulu rozvášněný dav napadl izraelskou ambasádu a turecké ministerstvo zahraničí „ostře odsoudilo nehumánní zásah izraelské armády“. V obrazové části jsou sestříhány materiály z nočního zásahu na konvoj (záběry na izraelské vojáky se zbraněmi, zraněné a pobíhající aktivisty, z nočního útoku na izraelskou ambasádu v Istanbulu, z demonstrací proti zásahu Izraele). Kautský dodává, že Izrael Turecko potřebuje a připojuje výčet ekonomicko-hospodářských ukazatelů s dodatkem, že Izrael byl schopen najít společnou řeč s mnohými nepřáteli. Na pozadí ilustračních záběrů z nespecifikovaných jednání Adam Kautský dodává, že prezident palestinské samosprávy „označil noční razii za masakr a vyhlásil třídní smutek. Zásah navíc sblížil nesmiřitelné palestinské frakce Fatáh a Hamás. Šéf Hamásu už vyzval muslimy po celém světě k akcím solidarity.“ Poté je zařazeno vyjádření vůdce Hamásu, Ismaíl Haníja, který je přesvědčen, že „i přes oběti na životech flotila předala světu hlavní vzkaz - blokáda Gazy je po dnešku mezinárodní záležitostí a má své hrdiny“. Adam Kautský dodává, že nedávné obnovení nepřímých rozhovorů mezi Izraelem a Palestinou je nyní narušeno. (V obraze záběry na hořící izraelskou vlajku.) Danny Ayalon, zástupce izraelského ministra zahraničí, uvádí, že „organizátoři takzvané humanitární akce měli vazby na světový džihád, Hamás i Al-Kajdu. Pašují zbraně a neštítí se teroru“ (záběr z TK ministerstva). Reportáž Adam Kautský uzavírá slovy: „Již brzy bude jasné, jak tvrdý společný postup vůči Izraeli arabské země najdou. V úterý proběhne v Káhiře mimořádné zasedání Ligy arabských států.“

1. června 2010

Zprávy 12:00 (délka 2:23 min.):

Moderátorka Jitka Sluková informuje diváky o vývoji situace po snaze aktivistů z hnutí Free Gaza prorazit blokádu Gazy. „Izraelský zásah proti flotile s humanitární pomocí pro Gazu vyvolal po celém světě řadu reakcí. V mnoha světových městech se konaly protestní demonstrace. Odsoudila ho i Rada bezpečnosti OSN. Sešla se na žádost Turecka, odkud byla většina účastníků akce. Lodě se pokoušely prolomit námořní blokádu pásma Gazy. Při zásahu ozbrojených izraelských složek zemřelo nejmíň 9 lidí a desítky dalších jsou zraněny.“ Reportáž je sestříhána z ilustračních záběrů ze zasedání Rady bezpečnosti OSN, která trvala deset hodin, což dle slov reportérky dokládá vážnost krize. Rada „vyzvala k nestrannému, důvěryhodnému a transparentnímu vyšetření izraelského zásahu a k okamžitému propuštění zadržených lodí a civilistů. Nejsilnější slova ale přišla na úvod ze strany Turecka“. Poté je do reportáže vřazeno vystoupení tureckého ministra zahraničí, Ahmeta Davutoglu, který na zasedání OSN říká: „Jsem otřesen tím, že izraelské obranné složky přepadly mnohonárodní civilní lodě s naší humanitární pomocí pro Gazu v mezinárodních vodách a zabily a zranily přitom mnoho civilistů. To se rovná pirátství - je to vražda zaštitěná státem.“ Redaktorka jeho slova komentuje vyjádřením, že židovský stát je v konfliktu s organizací Hamás, která je mnoha státy považována za teroristickou, a podle odborníků na mezinárodní právo může tedy Izrael okolí konfliktu blokovat. S tím však Palestinci ostře nesouhlasí. Tato část reportáže je opětovně doprovázena záběry z nočního zásahu na jedné z lodí konvoje (záběry na zraněné aktivisty). Následuje výrok Rijáda Mansúra, zástupce palestinské samosprávy v OSN, který obviňuje Izrael z nedodržování zákonů a blokádu Gazy nazývá zločinem. Redaktorka dále pokračuje: „Zásah je pro Izrael velkou ranou z pohledu mezinárodních vztahů a vyhlídek na uspořádání vztahů s Palestinci. Vyjádřil lítost nad ztracenými životy, přesto ale trvá na tom, že vojáci jednali v sebeobraně, když je nalodování aktivisté napadli.“ V této části reportáže jsou užity záběry z nočního zásahu (izraelští vojáci se zbraněmi získávají kontrolu nad lodí, krev na dveřích, záběry ukazující aktivisty napadající izraelské vojáky – jeden voják je hozen přes palubu). Poté ve stříhu hovoří náměstek izraelského velvyslance v OSN Daniel Carmon, který opakuje, že média hovoří o humanitární misi, která vezla pomoc do Gazy, ale ve skutečnosti nešlo o humanitární akci. Dle Carmona by organizátoři již před týdnem využili nabídky Izraele dopravit pomoc do Gazy po souši, kdyby neměli jiné úmysly. Redaktorka reportáž uzavírá slovy: „Izrael už včera uvalil informační zákaz a přes existenci záběrů bitky z paluby lodi se skutečný sled událostí musí vyšetřit. Největší spojenec Izraele Washington se zdržuje jednoznačných soudů, dokud události neprostuduje.“ V závěru reportáže jsou v obrazové části ukázány zbraně, které dle izraelské armády dokreslují fakt, že na palubě lodi byly předměty, kterými aktivisté napadli izraelské vojáky (nože, praky, spray). Na reportáž navazuje zpráva o momentální situaci aktivistů: „Izraelská policie teď postupně vyslýchá stovky zatčených aktivistů z tohoto mezinárodního konvoje. Jsou zadržováni v okolí přístavu Aždod a nesmí s nikým jiným mluvit. Většinu zhruba po

půlhodinovém výslechu odváží izraelská strana na letišti a vyhošťuje. Výjimku tvoří podle tamního ministra vnitřní bezpečnosti ti, kteří jsou podezřelí z účasti na násilnostech. Ty hodlá Izrael soudit.“

Události 19:00 (délka 4:32):

Iveta Toušlová uvádí reportáž Josefa Pazderky slovy: „Izrael čelí silné kritice kvůli zásahu svých vojáků ve vodách u pásma Gazy. Během včerejšího útoku proti konvoji lidí tam zemřelo minimálně 10 aktivistů. Rada bezpečnosti incident ostře odsoudila a volá po jeho rychlém, nestranném a nezávislém vyšetření. Tel Aviv ale mluví o sebeobraně.“ Reportáž Josef Pazderka začíná dramaticky: „Jedna bitva skončila, válka zuří dál. Izraelci zatkli víc než 600 účastníků konvoje pro Gazu. Čeká je výslech a deportace z Izraele. Nejméně 10 aktivistů je mrtvých.“ Poté se vyjadřuje k akci turecký aktivista, dle kterého údajně došlo k napadení izraelskými vojáky navzdory jejich prohlášením, že nejsou ozbrojeni. Dle aktivisty byla jejich jedinou zbraní voda. Další účastnice konvoje (německá aktivistka) na kameru ujišťuje, že měli pouze mírové úmysly a nikdo z členů konvoje neměl zbraně, pouze chtěli dopravit pomoc do Gazy. Po výpovědích aktivistů Josef Pazderka balancuje reportáž informací, že Izrael „tvrdí něco jiného a dokládá to vlastními záběry. Aktivisté na nich napadají vojáky tyčemi a noži. Jednoho dokonce házejí přes palubu.“ Na to reaguje izraelský premiér Benjamin Netanjahu vyjádřením: „Naši vojáci se museli bránit. Jinak by je ti lidé zabili. V téhle nešťastné situaci nejméně 10 osob zemřelo. To je nám samozřejmě líto.“ Josef Pazderka poté sumarizuje mezinárodní reakce, když říká, že Izrael je mezinárodním společenstvím kritizován za fakt, že zaútočil na loď, která se nacházela v mezinárodních vodách, a použil údajně nepřiměřenou sílu. Největší kritika přichází dle redaktora z Turecka, jelikož většina účastníků konvoje byla právě odtud. Turecký ministr zahraničí Ahmet Davutoglu izraelský zásah komentuje slovy: „Je to čistý banditismus a pirátství. Vražda spáchaná státem. Nejde jí nijak zdůvodnit ani omluvit.“ Dále Josef Pazderka uvádí, že incident odsoudila Rada bezpečnosti OSN, EU, USA a většina evropských velmocí. Jako podpora daného tvrzení je užit záznam výroku Nicka Clegga, místopředsedy britské vlády, který říká: „Je to hrozný, hrozný incident. Izrael musí umožnit úplné vyšetření celé věci, po kterém volá Rada bezpečnosti OSN.“ Josef Pazderka k tomu dodává, že Rada bezpečnosti se zatím nemůže shodnout, kdo by měl ono nezávislé vyšetřování provést. Izrael tvrdí, že tak učiní sám. Na to zástupce amerického velvyslance v OSN tuto myšlenku podpoří slovy: „Věříme Izraeli, že dokáže incident věrohodně a nezávisle vyšetřit vlastními silami.“ Reportáž zakončí redaktor vysvětlením, že arabské státy s tímto nesouhlasí: „Arabské státy ale volají po mezinárodní komisi. Turecko chce navíc zrušit celý hlavní důvod celého incidentu, tříletou izraelskou blokádu pásma Gazy. Egypt už oznámil znovuotevření svého hraničního přechodu do Gazy. Chce přes něj pustit další humanitární konvoje. Izrael ale blokádu Gazy hájí a tvrdí, že mu od tamních palestinských radikálů pořád hrozí smrtelné nebezpečí.“ Jednotlivé části reportáže (čtené reportérem) jsou dokresleny záběry ze zásahu proti konvoji, z paluby lodí po zásahu a z místnosti, kde byli aktivisté shromážděni, z demonstrací proti zásahu, v záběru pak ilustrační záběry „palestinských radikálů“ (muži zahalení arabskými šátky s namířenými zbraněmi).

Bezprostředně za reportáží Josefa Pazderky uvede Iveta Toušlová příspěvek obsahující rozhovor s Janem Línkem, kameramanem ČT, který se účastnil konvoje do Gazy. Redaktor reportáž o návratu prvního z českých účastníků konvoje uvádí slovy: „Tvrdý výslech v detenčním táboře, probdělá noc v cele, deportace, první novináři, kteří pluli na lodích do Gazy, ve vracejí domů.“ Jan Línek na kameru říká, že je velice rád, že je opět doma, jelikož to „byla fakt jako hustej zážitek“. Redaktor informuje, že čeští novináři pluli na řecké lodi a žádný velký odpor „při zásahu izraelského komanda posádka nekladla“. Poté je dán prostor Janu Línkovi, který vypráví o své zkušenosti z plavby do Gazy. Línek říká, že vše se odehrálo velice rychle, aktivisté bránili kapitána lodi „živým řetězem“. Kameraman ČT v jedné chvíli zmiňuje, že izraelská armáda „používala fazery, aby si tam jako pobojovala“. Dále Jan Línek popisuje, jak se snažil získat záběry izraelských lodí a ze zásahu armády, ale neuspěl, jelikož na něho stříleli. Záběry jsou sestříhány, nejde tedy o živý rozhovor, což je pro analýzu podstatné. Reportáž pokračuje záběry z nočního zásahu, kdy redaktor Adam Kautský v asynchronu říká, že izraelské námořnictvo flotilu rozdělilo, takže nikdo nevěděl, co přesně se děje. Na to ve střihu Línek reaguje tím, že měl obavu, že nikdo neví, co se s ním děje, že byl zatčen a že se o to „nikdo nebude ani starat“. Poté Jan Línek popisuje okolnosti zatčení a jeho průběh, což líčí velice dramatickým jazykem. „Nenechali nás spát, probudili nás, nechali celou noc běželo světlo, v čtyři nás budili, v pět nás zase budili, v šest nás budili.“ Redaktor pokračuje v reportáži tím, že líčí zatčení českých novinářů: „Tvrdá volba přišla po příjezdu do detenčního tábora, buď podepsat dokument o nelegálním vstupu do Izraele, což znamená deportaci, nebo několikátýdenní pobyt ve vězení a soud.“ Ve střihu opět reaguje Jan Línek tím, že mohl okamžitě opustit Izrael, pokud podepíše dané prohlášení, což

učinil, ovšem nedostal seznam svých práv. K tomu dodává, že byl ještě s jinými lidmi poslán do auta, kde vojáci vypnuli klimatizace a nechali je stát ¾ hodiny na slunci. Reportáž poté ukazuje záběry z detenčního tábora, přičemž autor reportáže informuje o osudu dalších českých novinářů a aktivistů: „Vrátil se i další z čtveřice Čechů. Redaktor České televize Petr Zavadil podepsat dlouho odmítal, pod pohrůžkou několikátýdenního vězení tak ale učinil. Do Prahy by měl dorazit do dvou dnů. Poslední Čech odmítl a teď čeká ve vazbě.“

2. června 2010

Události 19:00 (délka 2:09 min.):

Iveta Toušlová ze studia: „Tel Aviv podlehl mezinárodnímu tlaku a propustil z vazby většinu ze skoro 700 zadržených aktivistů. Ti se snažili prorazit blokádu Gazy a dopravit do ní po moři humanitární pomoc. V pondělí proti flotile zasáhly izraelské jednotky. Při útoku zahynulo nejmíň 9 lidí a desítky dalších byly zraněny. Izrael Gazu blokuje, aby zabránil vládnoucímu hnutí Hamas v dalším vyzbrojování.“ Redaktorka Hana Scharffová poté informuje o postoji tureckých obyvatel k incidentu, což dokládá výrokem Turka čekajícího na letišti na svou neteř: „S napětím očekáváme jejich přilet. Kéž Bůh přijme duše těch, kteří zahynuli. Dosáhli ale skvělého úspěchu pro naši zemi i celé lidstvo.“ Po krátkém shrnutí, kde reportérka uvede počty aktivistů a jejich další osud, je vloženo vyjádření Tomáše Pojara, velvyslance ČR v Izraeli, který ujišťuje, že na české účastníky konvoje čeká český konzul, aby mohli pokračovat dále do Prahy. Na to Jan Línek vysvětluje na kameru, co se asi děje s jeho kolegou Petrem Zavadilem: „Když to proběhne jako u mě, tak bude mít jenom to oblečení, který má už jako vícero dne na sebe, jinak žádné pas, žádný osobní věci. Nejhorší na tom je, že člověk neví, co ho čeká, kdy ho budou deportovat.“ Hana Scharffová ve své reportáži uvádí, že Česká televize požádala ministerstvo zahraničních věcí, aby vzneslo protest proti špatnému zacházení ze strany izraelských úřadů. Dále uvádí, že postup zasahujících jednotek má vyšetřit mezinárodní nezávislá komise, což podpořil i americký prezident Barak Obama. V závěru je zařazeno vyjádření francouzského ministra zahraničí, který zdůrazňuje, že nikdo nemá právo zasáhnout v mezinárodních vodách. „Akce bude mít zhoubný vliv na image Izraele.“ Hana Scharffová poté uzavírá slovy: „Zní ale i jiné hlasy, třeba z Česka. Předseda Senátu Přemysl Sobotka ze své cesty po Izraeli vyjádřil lítost nad zmařenými životy. Ale vzkázal, že konvoj s pomocí Gaze byl řízenou provokací.“

Analýza reportáží:

První den po rozšíření zprávy o incidentu, který se odehrál v noci z 30. na 31. května 2010, informuje Česká televize v hlavních zpravodajských relacích, tedy v 12:00 a 19:00 hodin, o události v obou časech dvěma reportážemi v celkové délce 6:23 a 6:17 minut, což dokládá, že konfliktu mezi izraelskou stranou a propalestinskými aktivisty věnovala poměrnou část svých zpravodajských pořadů (Zprávy a Události). Ve všech případech lze konstatovat, že Česká televize se snažila o objektivní a vyvážené zpravodajství, alespoň co se týče litery zákona. V jednotlivých reportážích je poskytnut prostor oběma stranám, aby vysvětlily a popsaly sled událostí z jejich úhlu pohledu, včetně autentických výpovědí jak členů zadrženého konvoje, tak zástupců izraelské vlády. Reportéři se v rámci svých možností snaží o poskytnutí rámcového kontextu, když uvádějí, že Izrael a Egypt sáhly k blokáde Gazy poté, co se na území Palestiny moci ujalo hnutí Hamás, které je světovým společenstvím uznáváno za teroristickou organizaci. To samé lze říci o reportážích z dalších dvou dnů pokrytí dané kauzy Českou televizí. Z čistě formalistického, fundamentalisticky-pozitivistického výkladu zákona nelze považovat zpravodajství České televize ve věci zásahu izraelské armády proti aktivistům, snažícím se prolomit blokádu území Gazy, za nevyvážené a neobjektivní, jelikož oba rivalové dostali prostor pro svá vyjádření a ČT se snažila o vylíčení obou pohledů na danou událost. Problém však zůstává minimálně v sémiotické a sémantické rovině, kdy zpravodajství České televize nebere dostatečně v potaz za první fakt, že jde o letitý problém (izraelsko-palestinské vztahy, potažmo Izrael vs. arabský svět), který má mimořádně široké kontextové pole. V takovém případě mělo zpravodajství České televize klást obzvláště velký důraz na volbu jazykových a obrazových prostředků. Za druhé, a zde jsme přímo v oblasti sémantiky, kdy je na první pohled/poslech jasné, že polaritou výrazů, které reportéři ČT používali, vzniká klasický bipolární mediální obraz ‚dobro/zlo‘, aniž by to samotní reportéři snad měli v úmyslu. To vše ještě podtrženo výroky aktivistů, kteří se logicky stavěli do pozice ‚mučedníků‘. Pokud se hovoří o izraelském zásahu jako o ‚útku na konvoj lodí, které vezly humanitární pomoc do Gazy‘, a v souvislosti s izraelskou armádou jsou užity výrazy jako

„armádní komando“, „čtvrtá nejsilnější armáda na světě“, „střelba“, „drama“, „masakr“, „vražda“, z úst aktivistů pak „že jsou humanitární konvoj“, „Izraelci mířili zbraněmi na spící civilisty“, a „že měli pouze mírové úmysly“, „vezli pomoc Gaze“, „nikdo z nás neměl zbraně“, je obraz „zlých Izraelců“ a „hodných mírových aktivistů“ na světě. S mírnou nadsázkou by se úspěšná ‚PR akce‘ propalestinských aktivistů dala přirovnat k novodobému příběhu o Davidu a Goliášovi, pouze s mírnou historickou nepřesností na straně (mediálního) vítěze.

Česká televize samozřejmě nemůže ovlivnit, jaké výrazové prostředky budou aplikovat jednotliví účastníci konfliktu, zde byly emoce a expresivní jazyk využity na obou stranách. Ovšem je na pováženou heroická rétorika, kterou redaktoři užívali v souvislosti s návratem dvou reportérů České televize Petra Zavadila a Jana Línka. Zde je nutno konstatovat, že došlo k tristnímu selhání jak ze strany vedení zpravodajské redakce, tak ze strany samotných reportérů, neboť reportáže byly tendenčně a neprofesionálně natočené. Jan Línek dokonce v Událostech, komentářích ze dne 1. června 2010 přiznává, že šlo o standardní zahraniční cestu, kdy mu bylo řečeno, že jde o pomocný konvoj/loď pro Gazu organizovaný UN (Spojené národy). Měla to být pouze jedna loď převážející evropské politiky a novináře. Na přímý dotaz Daniely Drtinové, zda věděli, že pojedou na lodi s aktivisty, Jan Línek odpovídá, že nikoli. Je poněkud zarážející, že redaktor ČT Petr Zavadil, který je vedoucím zahraniční redakce ČT Martinem Řezníčkem označován* za „předního českého odborníka na Blízký východ, který má s touto oblastí dlouholeté zkušenosti“, neprohlédl, že by mohlo jít o provokaci. Jan Línek** přitom v rozhovoru v Událostech, komentářích říká, že již po příletu do Athén se jim „to začínalo ukazovat nějak divně“, a vyčísluje indicie, proč se jim celá akce nezdála býti důvěryhodnou. Otázkou zůstává, proč tedy reportéři na loď nastoupili, přesto že měli mnoho důvodů domnívat se, že vše je trochu jinak, než jim bylo řečeno, a že může jít o cílenou provokaci ze strany propalestinských aktivistů. Přesto Česká televize odvysílala reportáže, které z Jana Línka a Petra Zavadila dělaly hrdiny dne, aniž by se zmínilo, že Česká televize vyslala své dva redaktory - nic netuše - na loď s protizraelskými aktivisty, kteří se chystali za každou cenu prolomit blokádu pásma Gazy. Jan Línek ve svých výpovědích pro reportáž odvysílanou v Událostech dne 1. června líčí zásah izraelské armády a především následné zatčení a deportaci v dramatických barvách, takže divák může mít dojem, že právě přijel z válečné zóny. Na dotaz moderátorky, zda s nimi na lodi byli i další novináři, Jan Línek odpovídá, že se jim sice společtující představovali jako novináři, nicméně během plavby je zarazilo, že „oni nemaj tu novinářskou neutralitu, voni byli víc propalestinsky orientovaní a proti Izraelu. Tak jsme si všimli, že asi jsou méně novináře a více sympatizanti.“ Zkušenosti novináři, kterými dle slov šéfa zahraniční redakce Petr Zavadil a Jan Línek jsou, by v tuto chvíli mohli prohlédnout možnou lest. Proti tvrzení Jana Línka, že neměli vůbec tušení, kdo je skutečným organizátorem flotily a kdo s nimi na lodi popluje, hovoří oficiální reakce šéfredaktora zpravodajství ČT Michaela Petrova (přístupno z: <http://pinc.blog.idnes.cz/c/142856/Vykrucovani-Ceske-televize.html>). Michael Petrov v ní tvrdí: „Česká televize přijala pozvání k nalodění od propalestinských organizací. To je fakt.“ Tato výpověď v konfrontaci s výpovědí Jana Línka budí jistá podezření, která však oddělení televizních analýz nebude dále sledovat, jelikož není v kompetenci Rady danou věc šetřit (celou věcí by se měla zabývat Rada ČT). Nicméně dodejme, že pokud někdo chce vyvolat určitý mediální obraz, vezme si pod záminkou humanitární pomoci na podporu trpících loď s nic netušícími (?) aktivisty a novináři. Ti se pak postarají, aby vzkaz byl doručen světové veřejnosti v té podobě, ve které byl zamýšlen. O záměrech aktivistů vyprovokovat konfrontaci svědčí i široká medializace flotily už před jejím vyplutím a výzva světovým médiím, aby se k plavbě připojili jejich zpravodajové. Tuto část analýzy je jistě nutno vnímat jako spekulaci, nicméně velmi pravděpodobnou, dokládající, že redaktoři České televize prokázali trestuhodnou nedbalost a ještě větší neprofesionalitu, když bezmyšlenkovitě přejali roli obětí a živili ji i po svém návratu do Čech. Česká televize následně diváky informovala (středa 2. června 2010 v Událostech od 19:00), že vedení ČT požádalo české ministerstvo zahraničních věcí o intervenci ve věci špatného zacházení s redaktory ČT. Středeční reportáž jen podtrhuje neprofesionalitu přístupu České televize k celé kauze a naznačuje **osobní, angažovaný přístup, který je v rozporu s principy nezávislé a neutrální žurnalistiky.**

V neposlední řadě oddělení televizních analýz musí konstatovat neprofesionalitu redakce zahraničního zpravodajství, když Martin Jonáš ve své reportáži odvysílané 31. května v Událostech od 19:00 použije pro izraelskou stranu výraz „podle Jeruzaléma“. Takové exprese jsou pro označení státu běžné v případě, že se užije jméno hlavního města daného státu. Česká republika však uznává za hlavní město Izraele Tel Aviv, proto má též svou ambasádu právě tam. Oddělení televizních analýz se domnívá, že jde pouze o chybu a neprofesionální přístup ze strany redaktora, ne o snahu o politický komentář, čemuž nasvědčuje i celkové vyznění reportáží ČT. Nicméně, jak již bylo řečeno výše, z hlediska zákona by bylo těžké vytknout zpravodajství České televize v případě reportáží o incidentu

v Gaze neobjektivitu či nevyváženost, jelikož argumentace je mimo rámec zákona, který na drobné nuance ve významech nemyslí. Jediné, co je možné České televizi vytknout, je neprofesionalita, s jakou přistoupila k referování o celé události.

ZÁVĚR:

Česká televize informovala o incidentu způsobem, který může vyvolat některé otázky ohledně profesionality a kompetentnosti jejích pracovníků. Ve zpravodajství převažuje moment ať už skutečného, nebo předstíraného „překvapení“ nad zásahem Izraele, ačkoli ten včas oficiálně varoval, že konvoj organizují islámští extremisté a že pokus o prolomení blokády bude zmařen za každou cenu.*** Ublíženecký postoj zpravodajů ČT, kteří byli zatčeni, všemožně „šikanováni“ (např. pobyt v autě bez klimatizace) a posléze vyhoštění, je určující pro rétoriku velké části série reportáží, které tak ve svém výsledku vyznívají tendenčně protiizraelsky. Dominantním prvkem zpravodajství je **subjektivní, emočně zabarvené líčení konfliktu** „zpravodajec ČT“ versus „izraelská armáda, potažmo úřady“, z čehož následně plyne nedostatek profesionálního a nezaujatého přístupu. Chybí zde ze strany provozovatele sebereflexe, která by vedla k objektivnějšímu vyhodnocení vlastních chybných premis a následně k vyhodnocení celé události bez emocí a v žádoucích, pro pochopení věci nezbytných kontextech. Obecně lze informování ČT v této kauze označit za povrchní, submisivně přejímající většinové postoje jak z řad politických elit, tak mediálního mainstreamu, zejména evropského, vyznačujícího se tradičně příklonem k ochraně slabšího, za něhož je v blízkovýchodní problematice z různých více či méně racionálních důvodů považována arabská, resp. palestinská strana.

Přesto se přikláníme spíše k názoru nezahajovat správní řízení. Provozovatel dal ve svém vysílání prostor zástupcům obou stran, prezentoval i názory izraelských představitelů, zprostředkoval vedle řady argumentů aktivistů také informace izraelské armády o zbraních na palubě lodi atd. Z těchto důvodů je nutno konstatovat, že **zpravodajství ohledně incidentu je možno označit ve výsledku pouze za nepříliš profesionálně zvládnuté. Neobjektivitu lze citlivě diagnostikovat spíše pocitově, vzhledem k emočnímu vyznění většiny reportáží, ale z hlediska čistě věcného zhodnocení prvků vyváženosti, jaké dovoluje výklad zákona o vysílání, nepovažujeme za možné prokázat, že se provozovatel dopustil jednání, které by bylo v rozporu se zákonem č. 231/2001 Sb.**

Poznámky:

* E-mail adresovaný Radě ze dne 4. 6. 2010 (identifikátor 3409, č.j. 4740/10)

** Německý občan žijící v Čechách, hovoří v některých místech špatně srozumitelnou češtinou

*** V příloze přiložen příspěvek Českého rozhlasu ze dne 27. května 2010 (za mnohé jiné)

PŘÍLOHA

Český rozhlas - 27. května 2010

Na Blízkém východě se schyluje k další mezinárodní konfrontaci. K pásmu Gazy se blíží flotila lodí se stovkami aktivistů ze 40 zemí světa. Chtějí vyjádřit podporou Palestincům žijícím už tři roky v podmínkách blokády a vezou jim také 10.000 tun materiální pomoci. Izrael to ale označuje za provokaci a chce příjezdů lodí zabránit.

Aktivisté tvrdí, že Palestinci kvůli izraelské blokádě trpí nedostatkem základních potřeb. Podle blízkovýchodního zpravodaje Českého rozhlasu Břetislava Turečka nedovoluje Izrael do Gazy dovážet desítky položek zboží, často různé potraviny.

Například BBC nedávno odhalila, že je to některé koření. Ve své době, asi před dvěma lety, Američany udivilo, že je zakázaný dovoz těstovin, a protože to bylo pro Izrael poměrně trapné, tak ho potom povolil.

Není ale pravda, že by v Gaze byl nějaký hladomor, Izrael velmi dbá na to, aby tam pouštěl základní potraviny, které obyvatelům umožňují normálně přežít. Ale je pravda, že drtivá většina spotřebního zboží se dnes do Gazy dostává stovkami pašeráckých tunelů ze sousedního Egypta.

Izrael má pro svůj postup dvě sady argumentů. Jednak říká, že do Gazy se nesmějí dostat věci, které mohou být využity ke zbrojení nebo k budování bunkrů. Proto tam například až na malé výjimky nepouští stavební materiál, ačkoliv Gaza je od loňské války ještě velmi rozbombardovaná.

Zároveň Izrael říká, že tam pouští ty základní potřeby, ale že ho nic nenutí z mezinárodního hlediska pouštět tam zbytečné věci, třeba hračky a podobně. A nepouští je tam proto, protože je to nepřátelské území.

Aktivisty čeká zatčení

Izraelská vláda už rozhodla, jak odpoví na snahu zahraničních aktivistů prorazit námořní blokádu kolem pásma Gazy. Izrael vyhlásil, že pokud neuposlechnou výzvu k návratu, izraelské námořnictvo je pozatýká. Následně je prý čeká vyhoštění do jejich zemí.

V tuto chvíli se flotila na podporu Palestinců pohybuje po Středozemním moři. Její příjezd ke Gaze se očekává v sobotu. Izrael už pro aktivisty zřídil zadržovací tábor v přístavu Ašdod, který má spravovat vězeňská služba.

Izraelské vedení se zabývalo hlavně otázkou, jaké dopady může mít zásah námořnictva na mezinárodní veřejné mínění. Izrael proto rozhodl, že tisíce tun humanitární pomoci v případě konfliktu z lodí vyloží a po bezpečnostní prohlídce do Gazy dopraví pozemní cestou.

Izrael výrazně omezuje přísun zboží a potravin do Gazy od léta 2007, kdy se tam dostalo k moci protiizraelské hnutí Hamás.

O blokádě Gazy mluvil blízkovýchodní zpravodaj Českého rozhlasu Břetislav Tureček v Ranním Radiožurnálu

Přístupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/zprava/738505>